

MINISTER
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Warszawa, 04 grudnia 2019

DOZ-OAiK.650.1361.2019.AJ

Decyzja

Po rozpatrzeniu odwołania pani Wioletty Pawlikowskiej-Butterwick z dnia 17 października 2019 r. (data wpływu: 28 października 2019 r.) od decyzji Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 9 października 2019 r., znak: KD.5140.7.22.2019, wpisującej do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego historyczny zespół budowlany domów dochodowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wraz z terenem posesji, położony w obrębie nieruchomości nr ewid. 64, 65 i 66 przy ul. Filtrowej 62 i ul. Niemcewicza 3 w Warszawie – działając na podstawie art. 7 pkt 1, art. 9 ust. 1, art. 89 pkt 1, art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn. Dz. U. 2018 poz. 2067 ze zm.) oraz art. 17 pkt 2, art. 127 § 2 i art. 138 § 1 pkt 1 Kodeksu postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. 2018 poz. 2096 ze zm.) –

orzekam:

— **utrzymać w mocy zaskarżoną decyzję.**

Uzasadnienie

Jak wynika z akt przedmiotowej sprawy, w dniu 14 czerwca 2018 r. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie wpisu do rejestru zabytków „zespołu domów dochodowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wzniesionego w latach 1936–38 według projektu Wacława Rytla, położonego przy ul. Filtrowej 62 i ul. J.U.Niemcewicza 3 w Warszawie, wraz z terenem posesji (działki ewidencyjne nr 64, 65, 66 z obrębu 2-02-02)”.

Wobec ustalenia, że sprawa ta dotyczy interesu majątkowego pana Jakuba Lewickiego, pełniącego funkcję Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (z uwagi na fakt, że jest on właścicielem lokalu mieszkalnego w budynku, którego dotyczy postępowanie), zaistniały przesłanki, o których mowa w art. 25 § 1 pkt 1 k.p.a., uzasadniające wyłączenie tego organu od załatwienia sprawy. W związku z tym, postanowieniem z dnia 21 grudnia 2018 r., znak: DOZ-OAiK.650.1212.2018.WK, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego wyznaczył Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do załatwienia ww. sprawy.

Decyzją z dnia 9 października 2019 r., znak: KD.5140.7.22.2019, Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków wpisał do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego historyczny zespół budowlany domów dochodowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wraz z terenem posesji – wzniesiony w latach 1936–1938 według proj. architekta Wacława Rytla – położony przy ul. Filtrowej 62 i ul. Niemcewicza 3 w Warszawie. W dalszej części sentencji decyzji wskazano, że zespół ten obejmuje „budynek na działce nr 64 oraz budynek na działce nr 66, w granicach ich murów obwodowych” oraz „teren posesji, tj. obszar zespołu budowlanego, odpowiadający nieruchomościom oznaczonym jako działki

nr ew.: 64, 65 i 66 z obrębu 2-02-02”. Integralną częścią tej decyzji jest załącznik graficzny „w postaci wydruku z mapy ewidencyjnej z 7 maja 2018 r., znak: BG-UE-E-II.6621.2243.2018.MGL, na którym oznaczono: budynki na działkach nr 64 i 66 (szrafowaniem w kolorze czerwonym) oraz teren posesji, tj. obszar zespołu budowlanego odpowiadający działkom nr ew. 64, 65 i 66 (linią ciągłą w kolorze czerwonym)”. Powyższa decyzja została doręczona stronom postępowania w drodze obwieszczenia.

Od tej decyzji, w ustawowym terminie, odwołała się pani Wioletta Pawlikowska-Butterwick. Skarżąca stwierdziła, że choć podziela rozstrzygnięcie Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, to jednak nie zgadza się z zawartym w uzasadnieniu decyzji zapisem, że przedłożony przez nią „Raport” z badań próbki tynku z elewacji budynku przy ul. Filtrowej 62 w Warszawie „nie miał wpływu na sposób rozstrzygnięcia sprawy”.

Po przeprowadzeniu analizy zgromadzonych akt sprawy organ drugiej instancji stwierdził, co następuje.

Materialnoprawną podstawę zaskarżonej decyzji stanowi przepis art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który stanowi, że do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Przepisy art. 3 pkt 1 w zw. z art. 3 pkt 2 ww. ustawy wskazują, iż zabytkiem nieruchomym jest nieruchomości, jej część lub zespół nieruchomości, będąca dziełem człowieka lub związana z jego działalnością i stanowiąca świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, której zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Przedmiotem niniejszej sprawy jest zabytek nieruchomy będący historycznym zespołem budowlanym. Stosownie do przepisu art. 3 pkt 13 ww. ustawy, jest nim powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi. Zgodnie z przepisem art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. b tej ustawy, zabytki nieruchome będące zespołami budowlanymi podlegają ochronie i opiece bez względu na stan zachowania.

Na podstawie analizy zgromadzonych akt sprawy organ odwoławczy uznał, że Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków w toku prowadzonego przez siebie postępowania działał zgodnie z zasadą prawdy obiektywnej, zawartą w przepisie art. 7 k.p.a., która zobowiązuje organ administracji publicznej, aby stojąc na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmował wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli. Stan faktyczny został ustalony na podstawie starannie zgromadzonego materiału dowodowego, a zgodnie z przepisem art. 80 k.p.a. organ pierwszej instancji ocenił na podstawie całokształtu materiału dowodowego, czy dana okoliczność została udowodniona, jak również – działając zgodnie z przepisem art. 81 k.p.a. – dokonywał ustaleń faktycznych z uwzględnieniem prawa stron do wypowiedzenia się co do przeprowadzonych dowodów.

Należy w tym miejscu podkreślić, że organy ochrony zabytków są władne do samodzielnego dokonywania oceny obiektów lub obszarów pod względem posiadanych przez nie wartości artystycznych, historycznych lub naukowych. Właściwość do wpisania obiektu do rejestru zabytków posiada wyłącznie wojewódzki konserwator zabytków, który dysponując wykształconą w zakresie historii sztuki i architektury kadrą pracowników jest w stanie obiektywnie ocenić – w oparciu o zebrany materiał dowodowy – czy obiekt

posiada walory zabytkowe. Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków dokonywał ustaleń w niniejszej sprawie m.in. na podstawie przeprowadzonych oględzin nieruchomości w dniach 22 i 29 maja 2019 r. Ponadto, zasięgnięto opinii Narodowego Instytutu Dziedzictwa, będącego instytucją kultury specjalizującą się w przygotowywaniu ekspertyz i analiz konserwatorskich. Opinia ta potwierdziła zasadność objęcia ochroną prawną zespołu domów dochodowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przy ul. Filtrowej 62 i ul. Niemcewicza 3 w Warszawie, wskazując na posiadane przez niego wartości zabytkowe.

W świetle powyższego trzeba stwierdzić, że Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków skutecznie wykazał w treści decyzji z dnia 9 października 2019 r., że wpisanie do rejestru zabytków przedmiotowego historycznego zespołu budowlanego leży w interesie społecznym ze względu na jego wartość historyczną, artystyczną i naukową. W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ pierwszej instancji przytoczył opis oraz historię omawianej zabudowy, powstałej w obrębie ulic Filtrowej, Asnyka i Niemcewicza, wykazując w sposób wyczerpujący merytoryczne podstawy zajętego stanowiska. Sentencja orzeczenia oraz uzasadnienie są spójne z załącznikiem graficznym, na którym oznaczono granice ochrony konserwatorskiej. Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił organowi drugiej instancji stwierdzić, że zaskarżona decyzja jest słuszna i nie narusza przepisów prawa.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ocenił, iż przedmiotowy zespół budowlany zachował cechy architektoniczne oraz przestrzenne, które przesadzają o jego autentycznym charakterze i zabytkowej wartości. Występujący na działkach nr ewid. 64, 65 i 66 przy ul. Filtrowej 62 i ul. Niemcewicza 3 w Warszawie sposób zagospodarowania parceli obrzeżną zabudową typu blokowego, jak również formy architektoniczne budynków oraz wygląd elewacji przyulicznych są charakterystyczne dla zabudowy mieszkalnej, powstającej z inicjatywy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Zabudowa ta sytuowana była w przestrzeni zgodnie z ideą zapewnienia odpowiedniego doświetlenia i przewietrzenia mieszkań oraz zapewnienia wspólnej przestrzeni rekreacyjnej lub użytkowej dla mieszkańców. Przedmiotowy zespół – składający się z wielkiej kamienicy, złożonej z trzech skrzydeł, usytuowanych wzdłuż ulic Filtrowej, Asnyka i Niemcewicza, oraz znacznie mniejszej, wolnostojącej oficyny, wybudowanej przy wschodniej granicy dużego wewnętrznego dziedzińca – jest przykładem tzw. bloku spółdzielczego, stanowiącego nową formę urbanistyczną, wykształconą w Warszawie w dwudziestolecie międzywojennym. Architektura tego zespołu obrazuje wygląd pierwotnej zabudowy kształtujących się w tamtym czasie nowych dzielnic stolicy. Tworząc „obudowę” dużego kwartału miejskiego, zespół ten stanowi istotny i charakterystyczny element przestrzeni i pejzażu architektonicznego dzielnicy Ochota. Zabudowa zespołu posiada przy tym wartość artystyczną, będąc przykładem architektury modernistycznej, o harmonijnych i linearnych formach elewacji zewnętrznych (przyulicznych) oraz plastycznie rozwiązanych elewacjach podwórzowych, z elementami tzw. stylu okrętowego (zaokrąglone narożniki, koliste okienka – bulaje). Jak dostrzeżono w opinii Narodowego Instytutu Dziedzictwa, walory architektoniczne obu budynków kryją się ponadto w wysmakowanym detalu (kształt balkonów, „termometrowe” okna klatek schodowych, okładzina klinkierowa elewacji). Powyższa ogólna charakterystyka zabudowy i kompozycji przestrzennej zespołu odpowiada w pełni kryteriom definicji ustawowej historycznego zespołu budowlanego.

Odnosząc się do treści odwołania wskazać należy, że z zebranego przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w toku postępowania materiału dowodowego wynikało, że w budynkach z przedmiotowego zespołu zachowały się częściowo oryginalne, przedwojenne tynki szlachetne. Przygotowany na zlecenie Skarżącej i dołączony do akt sprawy „Raport” z badań próbki tynku z elewacji budynku przy ul. Filtrowej 62 w Warszawie

doprecyzował dotychczasowe ustalenia o skład chemiczny ww. wypraw tynkarskich. Powyższy dowód, choć przydatny dla rozpoznania zachowanej autentycznej substancji zabytkowej, nie wywiera wpływu na treść rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Podkreślić należy, że w ramach historycznego zespołu budowlanego ochronie konserwatorskiej podlega m.in. zewnętrzna forma architektoniczna budynków wraz z wystrojem elewacji, autentyczna substancja zabytkowa poszczególnych elementów zespołu, jak również historyczna kompozycja zabudowy, w tym relacje przestrzenne pomiędzy poszczególnymi elementami zespołu. Objęcie ochroną prawną przedmiotowego zespołu pozwoli więc właściwemu organowi ochrony zabytków m.in. na dokonywanie kontroli jego stanu zachowania oraz decydowanie o dopuszczalności planowanych w jego obrębie inwestycji budowlanych, czy też innych działań, które mogłyby mieć wpływ na wygląd lub substancję zabytku wpisanego do rejestru.

Na koniec należy stwierdzić, że działające w niniejszej sprawie organy ochrony zabytków wypełniają konstytucyjny obowiązek, zawarty w preambule oraz w przepisie art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., zobowiązujący, by strzec dziedzictwa narodowego. Organy te działają zgodnie z dyspozycją przepisu art. 4 pkt 1, 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wedle którego organy administracji publicznej sprawują ochronę zabytków m.in. poprzez zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych, umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków oraz udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków.

Reasumując, organ odwoławczy uznał za zasadną i potrzebną ochronę prawną historycznego zespołu budowlanego domów dochodowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przy ul. Filtrowej 62 i ul. Niemcewicza 3 w Warszawie, ponieważ zabytek ten w pełni zachował wartości zabytkowe. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego stwierdził ponadto, że podnoszone w odwołaniu okoliczności nie podważają prawidłowości rozstrzygnięcia podjętego w decyzji Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 9 października 2019 r.

W tym stanie rzeczy należało orzec jak w rozstrzygnięciu.

Decyzja niniejsza jest ostateczna w administracyjnym toku instancji.

Strona, która uważa, że decyzja ta narusza prawo, może wnieść na tę decyzję skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, w terminie 30 dni od dnia doręczenia decyzji. Skargę wnosi się za pośrednictwem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Wpis sądowy od skargi wynosi 200 zł. Stronie, na jej wniosek złożony przed wszczęciem postępowania lub w toku postępowania, może być przyznane prawo pomocy. Prawo pomocy obejmuje zwolnienie od kosztów sądowych w całości lub w części oraz ustanowienie adwokata albo radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego. Wniosek o przyznanie prawa pomocy wolny jest od opłat sądowych.

Z up. Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
Podsekretarz Stanu
Generalny Konserwator Zabytków

Magdalena Gawin

Otrzymują:

1. Wioletta Pawlikowska-Butterwick
2. Miasto Stołeczne Warszawa (ePUAP)
3. pozostałe strony postępowania administracyjnego (doręczenie zgodnie z przepisem art. 49 k.p.a. i art. 94 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – decyzja będzie uważana za doręczoną po upływie 14 dni od dnia publicznego ogłoszenia)
4. Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków, ul. Archidiakońska 4, 20-113 Lublin
5. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków, ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
6. A/a

Do wiadomości:

1. Narodowy Instytut Dziedzictwa, ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
2. Burmistrz Dzielnicy Ochota m.st. Warszawy, ul. Grójecka 17A, 02-021 Warszawa

